

CN 473
BIBLIOTEKA

W DZIESIĘCIOLECIE ZGONU PROF. ZYGMUNTA WOJCIECHOWSKIEGO

W dniu 14 października 1965 r. minęła dziesiąta rocznica śmierci prof. dr Zygmunta Wojciechowskiego, Dyrektora Instytutu Zachodniego. Znacomity historyk państwa i prawa polskiego, był równocześnie profesorem Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk oraz prezesem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Ten wielostronny i utalentowany uczoney oraz organizator życia naukowego był przede wszystkim dla nas Dyrektorem Instytutu Zachodniego, którym kierował od jego założenia w r. 1944 do chwili swej śmierci.

Dzisiaj z dystansu lat łatwiej nam jest ocenić jego zasługi jako założyciela Instytutu Zachodniego. Prof. Zygmunt Wojciechowski w swych badaniach historycznych przed wojną zajmował się między innymi problematyką powstania państwa polskiego, czasami Mieszka I i Bolesława Chrobrego — stawił nam wszystkim przed oczyma obraz Polski w granicach piastowskich. Tuż przed wojną, w r. 1939, wydał w Katowicach pracę pod jakże znamiennym tytułem: *Polska nad Wisłą i Odrą w X wieku*. Obraz tej Polski towarzyszył profesorowi Wojciechowskiemu odąd przez całe życie. W innych swych pracach, jeszcze przed wojną, wykazał, jak doszło do tego, że Polska opuściła ziemie nadodrzańskie i w ostateczności utraciła niepodległość. Wskazał on na Prusy jako głównego i nieubłaganego wroga Polski. Wkrótce straszliwa dla Polski okupacja hitlerowska potwierdziła to, co prof. Wojciechowski widział, jako uczoney i zarazem polski patriota. W czasach bezprzykładnego terroru, wśród niebezpieczeństw grożących ludziom nauki pracował w podziemiu naukowo i społecznie. Idea nowej Polski, powiększonej o ziemie nadodrzańskie i nadbałtyckie, która miała być zrealizowana w chwili rozgromienia III Rzeszy, znalazła w Nim swego gorącego szermierza.

Prof. Wojciechowski, jako organizator życia naukowego, zdawał sobie sprawę, że Polska potrzebować będzie zaraz po wojnie takiego wysiłku uczonych polskich, który pozwoliłby na łatwiejsze i celowe zagospodarowanie Ziemi Odzyskanych i że społeczeństwo polskie potrzebować będzie odpowiedniej sumy wiadomości o tych ziemiach dla lepszej pracy na nich, ich ukochania i związania się z nimi. Stąd myśl utworzenia Instytutu Zachodniego, powstała na jesień 1944 r., znalazła w nim swego pierwszego organizatora. Prof. Zygmunt Wojciechowski potrafił prace nad organizacją Instytutu Zachodniego poprowadzić z dużym poświęceniem i rozmachem. Ujawniając podziemny Instytut Zachodni w lutym 1945 r. i oddając go do dyspozycji rządowi Polski Ludowej wykazał, że we właściwy sposób ocenia chwilę historyczną oraz przemiany, jakie były z nią związane. Ten jego wysiłek, talent twórczy, jaki wykazał w budowie podstaw Instytutu Zachodniego, jest jego niezaprzeczną zasługą. Zasługa ta jest uznawana przez wszystkich, a tym bardziej przez sam Instytut Zachodni. Cele naszego Instytutu, aczkolwiek inne w nowych warunkach historycznych, możliwe są do realizacji i dzisiaj po 20 latach od chwili założenia, dzięki zasłudze pierwszego Dyrektora Instytutu prof. Zygmunta Wojciechowskiego, którego twórcza idea powrotu do Polski ziem zachodnich i północnych oraz przeciwstawianie się siłom rewizjonistycznym w Niemczech zachodnich pozwala w dalszym ciągu prowadzić w Instytucie dzieło pożyteczne dla Państwa i Narodu. Stąd czcimy dziś z głębokim uznaniem pamięć prof. Zygmunta Wojciechowskiego.

Z. K.

W dziale artykułów niniejszego zeszytu „Przeglądu Zachodniego” publikujemy m. in. rozprawy oparte na referatach wygłoszonych w czasie zorganizowanej przez Instytut Zachodni w Poznaniu sesji naukowej Komitetu Koordynacyjnego Badań Niemcoznawczych, poświęconej problemom integracji zachodnioeuropejskiej (sprawozdanie z obrad patrz ss. 271—273).

Redakcja